

Талапкерлерді тарту бойынша жұмыста шетелдік жоғары оқу орындарымен салыстырғанда неғұрлым бәсекеге қабілетті болу үшін сайт және әлеуметтік желілер сияқты заманауи маркетингтік құралдарды неғұрлым толық көлемде пайдалану, білім беру қызметтері нарығында неғұрлым нақты позициялау ұсынылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Негапетьянц Н. А. Маркетинг в отраслях и сферах деятельности: оқу құралы. А., 2012
2. Котлер Ф. Основы маркетинга. Қысқаша курс : ағылш. аудар. А., 2007.
3. Щетинин В. П., Хроменков Н. А., Рябушкин Б. С. Экономика образования : оқу құралы. А., 2012.

УДК 331

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ
САЛАСЫНДАҒЫ БАСҚАРУ**

*Омарова А. Б., «Экономика» кафедрасының аға оқытушысы,
магистр
Алматы қаласындағы Л.Б. Гончаров атындағы Қазақ авто–жол
институтының*

«Біз әрқашан жаңа талаптар мен заманауи трендтерге жауап беруіміз керек. Ол үшін бір орында тұру емес, алға ұмтылу басты мақсат болуы керек. Сондықтан терең білім мен озық ұрпақ тәрбиелейтін ұстаздар мен университет оқытушыларына үлкен жауапкершілік жүктеледі.

Сіздердің қазіргі шәкірттеріңіз бен студенттеріңіз – Қазақстанның жарқын болашағы.

Ұйымның бәсекеге қабілеттілігін арттыру құралы ретінде жобалық менеджментке қызығушылықтың өсу тенденциясы университеттерге толығымен қатысты, олар өздерінің білім беру функциясына байланысты өз қызметін басқару үшін және оқыту процесінде жобалық менеджменттің озық енгізілуін қамтамасыз етуі керек. тиісті біліктілігі бар мамандар.

Жобалық менеджментті ілгерілету саласындағы мемлекеттік саясат тиімді басқару және білім беру саласы үшін жаңа міндеттерді айқындайды. Жобалық менеджмент негізінде Қазақстан Республикасының мемлекеттік басқаруды ауқымды модернизациялау өз кезегінде университеттерді басқару жүйелерін жаңғырту міндетін қояды.

Сонымен қатар, геосаясы жағдайдың өзгерген жағдайлары қазіргі заманғы басқа технологиялардың пайдасына қазеттілігін талап етеді. Зерттеудің мақсаты – Қазақстан университетінде жобалық менеджменттің дама ерекшеліктерін зерттеу. Зерттеу адистері ретінде жалпы ғылыми адистер – талдау, синтез, жалпылау колданылады [1].

Зерттеу нәтижелері жобалық менеджментті жүзеге асыру аспектілерін зерттеуге және ЖОО-да жобалық менеджментті енгізу технологиясын дамытуға ықпал етеді. Зерттеу пәнін жан-жақты зерттеу үшін Қазақстандағы ЖОО-ның қызмет етуіне әсер ететін элементтерді екі жоспарда жүйелеу маңызды: ішкі және сыртқы. Бұл мәселені шешу үшін Қазақстан университеттерінде жобалық менеджментті дамытудың сыртқы және ішкі факторлары тұжырымдалған, Қазақстан Республикасы Жоба менеджерлері одағының университеттерімен өзара әрекеттесу тәжірибесінің қорытылуы, сондай-ақ жобалық менеджментті дамытудың тәжірибесі ұсынылған. Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті ерекше атап өтілді.

Жоғары оқу орындарының алдында тұрған міндеттер мен ЖОО мен кәсіби дизайнерлік қоғамдастықтың өзара әрекеттесуінің негізгі бағыттары анықталды. Қазақстандағы университеттердің қызметіне әсер ететін сыртқы және ішкі факторларды анықтау университетті дамыту міндеттерін түзетуге мүмкіндік береді.

Университеттік білім беруді басқару және сапасын қамтамасыз ету жүйесі, соңғы уақытта білім беру қызметтері нарығының құбылмалылығы білім беру ұйымдарына қатаң талаптар қойды. Бәсекеге қабілетті болу үшін тез арада қайта құру, жаңа сұранысқа ие мамандықтарды ашу және білім сапасын қамтамасыз ету, оқытудың жаңа әдістерін енгізу, нормативтік-құқықтық және зертханалық базаны жаңарту, педагогикалық ұжымның құзыреттілік деңгейін арттыру қажет. Сонымен қатар, әрбір әлеуетті студент үшін оқу орындары арасындағы бәсекелестік мәселесі өте өткір туындайды, өйткені кез келген елдің білім беру саясатының негізгі міндеті оның іргелілігін сақтауға және ағымдағы және болашақ қажеттіліктерге сәйкестігіне негізделген жоғары сапалы білім беруді қамтамасыз ету болып табылады. жеке адамның, қоғамның және мемлекеттің [2].

Зерттеудің мақсаты – нарық талаптарына бейімделуге бағытталған жоғары кәсіби білім сапасын қамтамасыз ету және басқару жүйесін ұйымдастырудың теориялық ережелері мен әдістемелік негіздерін негіздеу және ұсыныстар әзірлеу.

Болон процесі (Болония декларациясы) – еуропалық және әлемдік білім беруді байланыстыру тенденцияларының табиғи дамуы. Ол жоғары білім берудің сапа стандарттары мен ұйымдастырудың ортақ принциптеріне негізделген интеграцияланған жалпыеуропалық жоғары білім беру жүйесін құруды көздейді. Сонымен бірге білім сапасы түсінігі оқу және ғылыми-зерттеу жұмыстарын, білім беру мекемесін басқару мен

басқаруды, студенттердің қажеттіліктерін қанағаттандыру мүмкіндігін және университеттердің қоғамға басқа да қызметтерін көрсетуді қамтиды.

Бұл процесс барысында кез келген университеттің өз мәртебесін растауы үшін қажетті шарттардың бірі сапа менеджменті жүйесінің болуы болып табылады. Бәсекелестік ортада тұрған университеттер мұндай жүйелерді әзірлеу және оларды енгізуден тиімділік пен тиімділік алу қажеттілігін сезінеді.

Университеттерде СМЖ қалыптастырудың екі негізгі жолы бар:

ішінара әмбебап және басқа ұйымдарға қолданылатын сапа менеджменті жүйесінің бірегей моделін әзірлеу (нақты оқу орнының мысалын пайдалану);

адам қызметінің әртүрлі салаларында заманауи сапа менеджменті жүйелерін құрудың әмбебап принциптерін пайдалану, т.б.

ISO 9000: 2000 сериясы халықаралық стандарттарының талаптарында және ұлттық сапа наградалары критерийлерінде көрсетілген жалпы сапаны басқару (TQM) принциптерін тікелей қолдану.

Университет қызметінің негізгі нысаны білім беру қызметін көрсету болып табылады. Білім беру қызметі – білім беру қажеттіліктерін қанағаттандыру мақсатында білім мен дағдыларды меңгеру үшін мақсатты түрде жасалған мүмкіндіктер жиынтығы.

Мұндай қызмет өндірістің ұзақтығы мен еңбек сыйымдылығы (4-5 жыл, 6500-9000 оқу сағаты) сияқты параметрлердің үйлесуі бойынша бірегей болып табылады. Студент «жартылай өнім» ретінде университеттің оқу және басқа процестерінің нәтижелерін тұтынушы және оқу процесінің қатысушысы болып табылады.

Осыған байланысты білім беру процесінің сапасы инфрақұрылым, мұғалімдер, білім беруді қамтамасыз ету, оқыту әдістері мен әдістері сияқты бірқатар факторларға ғана емес, сонымен қатар оқушының қабілеті мен оның оқуға деген ұмтылысына да байланысты.

Белгілі болғандай, ISO 9000:2000 стандарттар сериясында көрсетілген TQM негізгі принциптерінің бірі тұтынушылар мен барлық мүдделі тараптардың талаптары мен үміттерін қанағаттандыруға бағытталған. Тұтынушыны ескере отырып, ұйым өз қызметінің мақсаттарын және оларға қол жеткізу міндеттерін қоюы керек.

Сондықтан университеттің СМЖ құруды бастағанда ең алдымен оның кімнің сұранысын орындауға бағытталғанын анықтау қажет.

Білім сапасын арттыруға мемлекет, қоғам, жұмыс берушілер, студенттер және олардың ата-аналары мүдделі.

Қазіргі уақытта жоғары оқу орындарының көпшілігі өз қызметін ұйымдастыра отырып, негізінен мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарында және ЖОО-ларды мемлекеттік аттестациялау және аккредиттеу көрсеткіштерінде көрсетілген мемлекеттік талаптарды орындауға бағытталған. Екеуі де бюджеттік қаржыландыруы бар университеттердің болуының шарты болып табылатын білім беру қызметтеріне қойылатын реттеуші нормативтік талаптар ретінде қарастыруға болады [3].

ЖОО түлектерінің ең көп тұтынушылары жұмыс берушілер болып табылады, өйткені нақты экономикада түлектің білімі мен дағдыларында көрінетін білім беру қызметінің нәтижесі толығымен көрінуі мүмкін. Сондықтан, әлеуетті жұмыс берушілермен бірлесе отырып, университеттер бітірушілердің қандай қасиеттері олар үшін маңызды екенін анықтауы керек екені анық. Сонымен қатар, қазір барлық жұмыс берушілер түлектерге қойылатын талаптарды объективті және сауатты тұжырымдай алмайды.

Сондықтан әлеуетті жұмыс берушілер нарығында маркетинг белсенді болуы керек, яғни. студенттер үшін ғана емес, сонымен қатар болашақ түлектерге сұранысты қалыптастыру. Нәтижесінде кәсіпорындардың бірқатар тілектері (талаптары) алынады.

Қазақстандағы және шетелдегі жоғары оқу орындары қызметінің сапасын қамтамасыз ету және бағалау жүйелерін құру кезінде сапаны басқарудың әртүрлі тәсілдері, сондай-ақ әдістер мен критерийлер қолданылады.

Сапаны бағалаудың үш негізгі әдісі бар, олар біршама ұқсас, бірақ бәрібір бір-бірінен ерекшеленеді:

- университет қызметінің сапасын басқарудың бағалау әдісі (SWOT талдау);

- жалпы сапа менеджменті (TQM) принциптеріне негізделген тұжырымдама;

- ISO 9000:2000 халықаралық сапа стандарттарының талаптарына негізделген тәсіл.

SWOT талдауына негізделген сапаны бағалау әдісі университеттің күшті және әлсіз жақтарын, сондай-ақ оның дамуындағы оң және теріс факторларды анықтау үшін жүйелі өзін-өзі бағалауды қамтиды. Осы әдісті қолдану негізінде проблемалық жағдайларды шешуге және жоғары мектептің қызметін жақсартуға бағытталған шаралар әзірленеді және ұсынылады.

Бағалау әдісінің шарттарына сәйкес қызмет тиімділігін бағалау университеттің орталықтандырылған қызметтерінен (жоспарлау-қаржы бөлімі, бухгалтерлік есеп, ғылыми-зерттеу бөлімі, кадр бөлімі және т.б.) алынған статистикалық деректерге, бөлімдердің жылдық есептеріне және ақпаратқа негізделеді. факультет декандары қамтамасыз етеді.

Осы мәліметтер негізінде жалпы университет бойынша, сондай-ақ әрбір факультет бойынша жеке-жеке салыстырмалы көрсеткіштер (оқытушыға, ғылыми қызметкерге, студентке) есептеледі. Алынған мәліметтер негізінде өзін-өзі тексеру есебі дайындалады. Өзін-өзі тексеру есебінің мақсаты – білім беру және ғылыми зерттеулер сапасына әсер ететін университет қызметінің барлық аспектілерін талдау. Оқу орнының

өзін-өзі бағалау процесінде университет қызметінің күшті және әлсіз жақтарын, сондай-ақ оның дамуындағы оң және теріс факторларды анықтауды қамтитын SWOT талдауы қолданылады. Бұл әдістің ерекшелігі оның параметрлері мен сипаттамалары ұлттық және жергілікті ерекшеліктерге байланысты өзгеруі мүмкін. TQM (Total Quality Management) қағидаттарына негізделген сапаны бағалау әдісі университеттің өнім мен қызметтерді өндіруші ретіндегі қызметін неғұрлым тереңірек талдауға негізделген.

TQM тұжырымдамасы университет қызметінің негізгі өнімдеріне сыртқы ортаның қажеттіліктерін жан-жақты зерттеу нәтижесінде әзірленген университеттің нақты тұжырымдалған миссиясы мен стратегиялық мақсаттары болуын болжайды. Сапаны жалпы басқару әдісі университеттердің қызметіне процесстік көзқарасты болжайды және сапаны басқарудың бірқатар нақты, біршама күрделі, бірақ өте тиімді әдістері мен құралдарын пайдаланады.

TQM стратегиясын таңдаған кезде ұйым қызметінің негізгі мақсаты сөздің кең мағынасында сапа болады. Біз тек қызметтердің немесе өнімнің сапасы туралы ғана емес, ұйымның сыртқы әлеммен өзара әрекеттесу сапасы, оның жұмыс істеуі мен басқару сапасы және оның қызметкерлерінің өмір сүру сапасы туралы айтып отырмыз.

Және тағы бір әдіс ISO 9000:2000 халықаралық сапа стандарттарының талаптарына негізделген, мүдделі тараптарды анықтауды, олардың өнім сапасына қойылатын талаптарын анықтауды және қызметті үздіксіз жетілдіру жүйесін құруды қамтиды. Бұл әдіс сапаны басқарудың іргелі принциптеріне, соның ішінде процесстік тәсілге негізделген.

Онда TQM моделінен айырмашылығы құжатталған сапаға бағытталған басқару жүйесі негізгі басқару құралына айналады.

Халықаралық стандарттардың талаптарына сәйкес сапа жүйесі үш ішкі жүйеден тұратын сапа менеджменті жүйесі ретінде түсіндіріледі: сапа менеджменті жүйесі, сапаны қамтамасыз ету жүйесі, сапаны растау жүйесі.

Сапа менеджменті барлық процестерді, сондай-ақ қажетті сапа деңгейіне жету үшін процеске қатысушылардың әрекеттерін сипаттайтын (құжаттарды) құжаттамаға негізделген. Әрбір ЖОО-да қажетті құжаттама бар – ең алдымен технологиялық құжаттама (білім беру бағдарламалары), құрылымдық бөлімшелер туралы ережелер, ішкі аудит жоспарлары және т.б[4].

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2016 – 2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. Астана, 2016.

2. Қазақстан Республикасы «Педагог мәртебесі туралы» Заңы. Астана, 2020

3. Қыраубаева А. М. Пәнді оқытудағы заманауи ізденістер: технология және жаңашылдық : оқу құралы / А. М. Қыраубаева, А. А. Қасымбек, Н. Қ. Мәтбек. Алматы : Қазақ университеті, 2020. 350 б.

4. Әлқожаева Н. С. Педагогикалық менеджмент : оқу құралы / Н. С. Әлқожаева, Қ. Б. Жұмабекова. 2-ші басылым. Алматы : Қазақ университеті, 2018. 132 б.